

# Gevinstfordeling

Globalisering og handel gir gevinster. Men de må deles. Ellers vil vi alle på sikt kunne tape.

Jeg foreleser i internasjonal handel. Når man foreleser i internasjonal handel er det nesten uunngåelig ikke å bli en ihuga tilhenger av frihandel. For handel gir økt verdiskaping, bedre muligheter og bekjemper fattigdom. Kina har de siste par tiårene løftet over en halv milliard ut av fattigdom. Det hadde ikke vært mulig uten internasjonal handel. Noe av det mest grunnleggende vi lærer bort er at internasjonal handel er bra.

Handel er bra fordi det tillater verdens land å spesialisere seg, det vil si å bruke naturressurser, arbeidskraft og kapital på de områdene og aktivitetene landene har best forutsetninger for. Slik får både de enkelte landene, og verden totalt, mest ut av sine ressurser. Videre er handel bra fordi det gjør det mulig å utnytte stordriftsfordeler bedre. Når man kan selge Stokke barnestoler til hele verdens familier, snarere enn bare til barnefamilier i Norge, så blir hver stol billigere og Stokkes fabrikk tjener mer per stol.

Men, og det er et stort men: Handelsteorien er også klar på at handel gir både vinnere og tapere. Taperne er de bedriftene og arbeidstagerne som utkonkurreres av utenlandske aktører. Vinnerne er de bedriftene og arbeidstagerne som internasjonal handel gir nye markeds- og ekspansjonsmuligheter. I sum får vi imidlertid en netto gevinst fordi vinnerne tjener mer på frihandel enn taperne taper.

Kan vi begrense ulempene ved internasjonal handel? Ja, dersom vi begrenser handelen med andre land. Færre bedrifter vil bli utkonkurrert og færre vil miste jobben. Men samtidig blir gevinstene mindre. Den berømte kaken krymper og det blir mindre å dele på. Videre forteller økonomisk teori oss at det finnes andre former økonomisk politikk som gir billigere og bedre omfordeling, enn det tollmurer og andre handelsbegrensninger gir.

Men forutsetningen for at internasjonal handel er bra for alle, er nettopp at vi omfordeler. De som vinner, må



Vinnerne tjener mer på frihandel enn taperne taper, skriver artikkelforfatteren. Her illustrert ved dagliglivet langs Suez-kanalen, hvor internasjonal handel setter sitt preg på landskapet. Foto: Dagens Næringsliv

## Fredagskronikken

### Karen Helene Ulltveit-Moe



dele med dem som taper. Det krever aktiv fordelingspolitikk. De som mister jobben, må få ledighetsstrygd og omskolering, noe som igjen krever skatteinntekter som finansierer dette.

Det spørsmålet som presser seg mer og mer frem, er om vi lykkes med den omfordelingen av inntekter som kreves for at globalisering og handel skal gavne alle. Jeg begynner å tvile. Den siste holdningsundersøkelsen til det anerkjente Pew Institute viser at amerikanere, europeere og japanere regner med at internasjonal handel er bra for landene deres, men ikke nødvendigvis for dem selv. De færreste i disse landene har tiltro til at handel skaper jobber, øker lønninger og reduserer priser. Og deres syn er velbegrunnet. For mange i den vestlige verden har de siste tiårene i første rekke vært forbundet med økt ledighet, og økte inntektsforskjeller.

Det forteller oss at en rekke land åpenbart har en utilstrekkelig fordelingspolitikk. En viktig årsak er rett og slett at det over tid er blitt mye vanskeligere å bedrive fordelingspolitikk. For kapital og bedrifter er blitt uendelig mer mobile. De stemmer med føttene, og flytter dit skatten er lavest. Ofte kommer de langt bare gjennom å true med å flytte. Det er tegn i tiden til at skattereformer i Europa de siste årene typisk har handlet om reduksjoner i selskapskatten, som er det motsatte av hva vi behøver for å fordele fruktene av internasjonal handel. Samtidig har den franske økonomen Thomas Pikettys bok om ulikhet, med en utopisk politikkbefaling om global formuesskatt, blitt en bestselger.

I Norge lever vi takket være oljen på en type paradisiske sydhavsøy. De aller fleste har direkte eller indirekte nytt godt

av de høye eksportinntektene og lave importprisene internasjonal handel har gitt oss. Men også hos oss har inntektsforskjellene økt. Og oljen vil etterhvert ta slutt. Når krybben er tom blir den politiske virkeligheten annerledes og holdningene til globalisering og handel kan raskt endres. Scheel-utvalget skal om én måned levere sin rapport om selskapskatt. Norge har en lang tradisjon for gode og balanserte skattesystemer. Jeg håper at utvalget også nå vil balansere hensynene til konkurransevne og fordeling. Det vil på sikt være til alles beste, og avgjørende for den politiske støtten til globalisering og handel.

**Karen Helene Ulltveit-Moe**, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo

Se flere innlegg Side 36-37



Fredagskronikken



Alexander Cappelen



Bård Harstad



Ola Kvaløy



Katrine Løken



Simen Markussen



Mari Rege



Karen Helene Ulltveit-Moe

**Debattansvarlig:** Sverre Strandhagen **Telefon:** 22 00 13 93 **Epost:** debatt@dn.no **Telefaks:** 22 00 11 10

**Hovedinnlegg/kronikk:** Maks 4500 tegn inklusive mellomrom **Underinnlegg/replikk:** Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) **Legg ved portrettfoto.**

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.